

**ARCHIEF
PROF. DR. JAN RIDDERBOS
(1879-1960)**

**bijgebracht door
W.M. Ridderbos-de Rooij**

**geïnteriseerd door
dr. J. Ridderbos Nic-zn.**

najaar 2008

**bewaarplaats
Protestantse Theologische Universiteit
vestiging Kampen (Oudestraat)**

Archief prof. dr. Jan Ridderbos (1879-1960)

Na zijn overlijden bleek dat dr. Jan Ridderbos een omvangrijk archief had nagelaten. Mevrouw W.M. Ridderbos-de Rooij heeft uit dat archief een selectie gemaakt. Het resterende, grootste, gedeelte werd vernietigd. Na afloop heeft haar zwager, de Kamper hoogleraar dr. Herman Ridderbos, weleens de haast betreurd waarmee dit gebeurd is. Gedane zaken nemen echter geen keer.

Na het overlijden, in 1981, van haar eigen echtgenoot, de Amsterdamse hoogleraar dr. Nic. H. Ridderbos, kwam mw. Ridderbos toe aan het ordenen van haar selectie. Van vele, maar niet van alle stukken, maakte zij fotokopieën. In 1985 heeft zij een set fotokopieën aan de Theologische Hogeschool te Kampen (Oudestraat) geschonken. Dit materiaal werd, zoals hij het zelf uitdrukte, 'voorlopig' beschreven door dhr. F.P. Treep.¹

Blijkbaar had Herman Ridderbos er moeite mee, dat een deel van het archief van zijn vader aan de openbaarheid prijs gegeven was. Om hem gerust te stellen liet mw. Ridderbos aan hem weten, dat zij geen enkel persoonlijk stuk had meegegeven; 'die heb ik hier'.² Na haar overlijden werden die persoonlijke stukken inderdaad in haar boedel aangetroffen.

Mede aan de hand van wat zij bewaard had, heeft mw. Ridderbos tussen 1982 en 1988 (het jaar van haar overlijden) grondig onderzoek gedaan. Zij voerde vele gesprekken, schreef talloze brieven, (be)zocht tijdgenoten die mensen op foto's konden thuisbrengen en legde tal van eigen verzamelingen aan.

Om het werk van onze moeder af te maken, hebben we alle, door ons waar dan ook aangetroffen, stukken van/over haar schoonvader opnieuw geordend en in één archief ondergebracht. Dat geldt ook voor de originelen van de zakelijke stukken, die door mw. Ridderbos gekopieerd werden: bij het ordenen van het archief van dr. Herman Ridderbos kwamen deze te voorschijn.

De uitzondering is het materiaal over Bedum. Jan Ridderbos werd daar geboren, evenals zijn latere echtgenote Gezina Velthuis. Beiden groeiden zij daar op. Voor hun zonen kreeg Bedum een ietwat mythische dimensie; het werd voor hen als het ware 'de navel van de wereld'. Mevrouw Ridderbos-de Rooij raakte blijkbaar ook in de ban van die mythe. Het materiaal dat zij over Bedum verzamelde, hebben we in een aparte collectie ondergebracht.³

In Deel 1 brachten we al het materiaal samen over het persoonlijk leven van dr. Jan Ridderbos, dat door mw. Ridderbos verzameld werd en apart gehouden. Wij voegden hieraan toe het zakelijk deel van het archief dat eveneens door haar apart gehouden werd.

Deel 2 bevat het materiaal, dat mw. Ridderbos reeds tijdens haar leven aan de Theologische Universiteit te Kampen had geschonken. We namen de beschrijving en de aanduidingen van dhr. Treep over. Er zijn twee onderdelen toegevoegd: het materiaal dat aangetroffen werd in het archief dr. Herman Ridderbos; en Deel 3, de Fotoverzameling van mw. Ridderbos.

Ten slotte werden er drie nieuwe mappen aan deze verzameling toegevoegd: Publicaties (map L), Relaties (map M), Taken en functies (map N). Deze mappen moeten nog aangevuld worden. Voor een latere onderzoek(st)er is het van belang om te beschikken over een overzicht van de publicaties van de man die veel schreef en publiceerde. In het slotwoord bij deze inventaris wijzen we een richting voor eventueel nader onderzoek. Voor dat onderzoek is noodzakelijk dat het netwerk van J. Ridderbos in kaart gebracht wordt.

Graag bedank ik mijn zuster M.I.J. Ridderbos die óók bij het ordenen van deze collectie veel onmisbaar voorwerk heeft verricht.

J. Ridderbos Nic-zn

¹ F.P. Treep aan W.M. Ridderbos-de Rooij, brief d.d. 28 maart 1985; getypt, een bladzijde, in map 0

² W.M. Ridderbos-de Rooij aan H.N. Ridderbos, brief d.d. 1 april 1985; getypt, een bladzij, kopie, in map 0

³ Inventaris "Op zoek naar 'd'ofkomst"

Inhoudsopgave

<u>Onderwerp</u>	<u>Bladzij</u>
Archief prof. dr. Jan Ridderbos (1879-1960)	2
Inhoudsopgave	3
Ter inleiding; Ter toelichting	4
Inventarissen; artikelen en publicaties over J. Ridderbos, na 1960	5

DEEL 1

Persoonlijk archief

1^e gedeelte

A	Geboorte, kinderjaren en middelbare school	6
B.	Vrije Universiteit te Amsterdam, 1898-1903, studierichting theologie	6
C.	Verloving en huwelijk	8

2^e gedeelte

G	Huwelijksfeesten	12
H	Correspondentie J. Ridderbos en G. Ridderbos-Velthuis	12
I-J	Varia	13
K	Overlijden	13

Zakelijk archief

D.	Predikant	8
E	Hoogleraar aan de Theologische (Hoge)school te Kampen	11
F	Rustend hoogleraar, 1950-1960	12
L	Publicaties	14
M	Relaties	17
N	Taken en functies	17

DEEL 2

Reeds bestaand archief

Toespraken en lezingen; krantenartikelen	19
Collegestof en ander materiaal	20

Toevoeging uit archief dr. Herman Ridderbos

J. Ridderbos als preadviseur van de Generale Synode, en adviseur van de Kampense kerkenraad, m.b.t. de 'leergeschillen' en 'de kwestie Schilder'	23
--	----

DEEL 3

Fotoarchief

Fotoarchief	25
Register op persoonsnamen	27
Register op plaatsnamen, en op zaken	29
Ter uitleiding	31

Ter inleiding

Jan Ridderbos (24 november 1879 – 4 juli 1960) was predikant in de Gereformeerde Kerken in Nederland en vanaf 1912 hoogleraar Oude Testament aan de Theologische Hogeschool (Oudestraat) in Kampen.

Ridderbos behoorde tot de hoogleraren die een duidelijk stempel hebben gezet op de Gereformeerde Kerken voor de Tweede Wereldoorlog. De synodebeslissing van Assen 1926 over het gezag van de Bijbel is goeddeels door hem opgesteld en in belangrijke mate door hem beïnvloed.

Ridderbos promoveerde in 1907 op een proefschrift over de theologie van Jonathan Edwards. Hij diende de gemeenten van Oosterend, Meppel en Bussum. In 1912 werd hij door de synode van de Gereformeerde Kerken benoemd tot hoogleraar in Kampen.

Hij toonde zich een bekwaam Oud-Testamenticus. Hij publiceerde onder meer een bijbelverklaring op de Kleine Profeten. Ook schreef hij een studie over Abraham en Paulus. Daarnaast was hij medewerker aan de Christelijke Encyclopedie.

Ridderbos had samen met Gerrit Cornelis Berkouwer grote invloed op het gereformeerde kerkelijke leven voor de Tweede Wereldoorlog. Hij was preadviseur van de synode in de zaak-Geelkerken (1926) en in de zaak rond scheurmaker Klaas Schilder (1942 en 1944). Op het kerkvolk oefende hij ook veel invloed uit door zijn hoofdredacteurschap van het Gereformeerd Weekblad. Als wetenschapper heeft hij vooral vele gereformeerde theologen gevormd en was zijn visie op het gezag van de Bijbel maatgevend in zijn kring tot ergens in het begin van de jaren 60 van de twintigste eeuw.

Jan Ridderbos is de vader van Herman Ridderbos, later hoogleraar in Kampen, en Nico Ridderbos, later hoogleraar aan de VU in Amsterdam.

Publicaties

De profeet Jesaja I (Korte verklaring der Heilige Schrift) - Kampen 1922

De profeet Jesaja II (Korte Verklaring der Heilige Schrift) - Kampen 1926

De Psalmen I (Commentaar op het Oude Testament) - Kampen 1955

De Psalmen II (Commentaar op het Oude Testament) - Kampen 1958

[Bron: Wikipedia]

Ter toelichting

Deze inventaris is een uit een serie. Vier van deze inventarissen geven een beschrijving van het materiaal dat mw. W.M. Ridderbos-de Rooij verzamelde in verband met haar schoonfamilie:

Archief prof dr. Jan Ridderbos (1879-1960); bijeengebracht door W.M. Ridderbos-de Rooij, geïnterviewd door dr. J. Ridderbos Nic-zn

Margreet Ridderbos en Jan Ridderbos: Op zoek naar 'd'ofkomst' etc. Verzameling W.M. Ridderbos-de Rooij (1914-1988). Inventaris 1

Margreet Ridderbos en Jan Ridderbos: Het voor- en nageslacht etc. Verzameling W.M. Ridderbos-de Rooij (1914-1988). Inventaris 2a: Het voorgeslacht

Margreet Ridderbos en Jan Ridderbos: Het voor- en nageslacht etc. Verzameling W.M. Ridderbos-de Rooij (1914-1988). Inventaris 2b: Het nageslacht.

Het bijbehorende archiefmateriaal is in bewaring gegeven aan de Protestantse Theologische Universiteit, vestiging Kampen (Oudestraat).

Een totaal overzicht van deze verzamelingen is te vinden in: Inventarissen van het archief Familie Ridderbos = Verzameling W.M. Ridderbos-de Rooij (1914-1988)

Doos R.1
Map 0 Inventarissen enz.

F.P. Treep: '(Voorlopige) Inventaris van het archief Jan Ridderbos', Kampen z.j. (1985)
J. Ridderbos: 'Inventaris archief Prof. dr. Jan Ridderbos (1879-1960)', 2008

Correspondentie van/met mw. W.M. Ridderbos-de Rooij, april 1985

Artikelen en publicaties over J. Ridderbos, na 1960

D.Th. Kuiper: *De voormannen. Een sociaal-wetenschappelijke studie over ideologie, konflikt en kerngroepvorming binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland tussen 1820 en 1930*, Meppel/Kampen 1972, passim, zie register op p. 661 (o.a. p. 268-270, 300-302 en 325-327)

M. Groenenberg: 'Dynastieën', in *Hervormd Nederland* d.d. 9 juli 1977 (kopie)

R.H. Bremmer: 'Ridderbos, Jan', in *Biografisch Lexicon voor de geschiedenis van het Nederlands Protestantisme*, deel I, Kampen (Kok) 1978, p. 280 – 283 (kopie)

H.H. Grosheide, W. van der Meer & E. Noort: 'Omgaan met het Oude Testament. De visie van Jan Ridderbos vanuit toen en nu', in *Voortgang. Een bundel theologische opstellen ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken in Nederland*, Kampen (Kok) 1979, p. 1-22

Herman Ridderbos: *Jan Ridderbos. Bedum 1879 - Kampen 1960* (Kamper miniaturen IV), Kampen 1999 + bespreking van deze uitgave door Rolf Hoogenberg, in *Zo as t was. Tijdschrift over de historie van de gemeente Bedum*, jrg. 4, nr. 1 (mei 2000), p. 2-7

Zie ook:

J. van Gelderen en F. Rozemond (red.): *Gegevens betreffende de Theologische Universiteit Kampen 1854-1994*, Kampen (Kok) 1994, p. 33

J. van Gelderen en R.H. Veldman: *Schisma 1944 in geschriften. Bibliografie over de geschriften in de Gereformeerde Kerken in Nederland (1936-1952)*, Kampen (Kok) 1994, register s.v. Ridderbos, J.

Evert Overeem: *Prof. Herman Ridderbos en het Gereformeerde Weekblad [1945-1952]*, Kampen (Kok) 1998, register s.v. Ridderbos, J.

Wessel Stoker & Henk C. van der Sar: *Theologie op de drempel van 2000*, Kampen (Kok) 1999, register s.v. Ridderbos, J.

En:

G.Ch. Aalders, s.v. Ridderbos, in *Christelijke Encyclopedie*, dl. 5, Kampen (Kok), p. 635v.
K. Dijk: 'In memoriam', in *Jaarboekje Gereformeerde Kerken in Nederland 1961*, Goes, p. 494v.

W. de Graaf: *Een monument der Afscheiding : de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde kerken in Nederland, 1854-1954*, Kampen (Kok) 1955, register
Groninger encyclopedie, deel 2

Joh. De Haas: *Gedenkt uw voorgangers*, dl. 5, Haarlem (Vijlbrief) 1989, p. 130-132
Sola gratia : schets van de geschiedenis en de werkzaamheid van de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken in Nederland, 1854-1954, Kampen (Kok) 1954, p. 351-354

DEEL 1 PERSOONLIJK ARCHIEF

De vet gedrukte hoofdletters, vaak in combinatie met een cijfer en een kleine letter, duiden de mappen aan, waarin het materiaal bewaard wordt.

A Geboorte, kinderjaren en middelbare school⁴

A.1 Geboorte en kinderjaren, 1879-1892

Doopregister Gereformeerde Kerk Bedum (kopie): gedoopt op 4 januari 1880 Jan Ridderbos, geboren op 24 november 1879 (N.B. bij de volgende doopsbediening, op 7 maart 1880, werd Gezina Velthuis gedoopt, geen geboortedatum vermeld)

K. Pilon te Apeldoorn (kwekeling-onderwijzer te Bedum, 1889-1902) aan W.M. Ridderbos-de Rooij; brief, vier kantjes, handgeschreven (herinneringen aan de leerlingen Simon en Jan Ridderbos)

A.2 Stedelijk Gymnasium te Groningen, 1892-1898

Rapporten, ontbreken⁵

Diploma, 22 juni 1898

Cijferlijst ontbreekt

B. Vrije Universiteit te Amsterdam, 1898-1903⁶, studierichting theologie⁷

B.1 studentenleven⁸

Bul F.O.R.U.M., d.d. 27 oktober 1898; kopie⁹

Bewijs van lidmaatschap Corpus Studiosorum in Universitate Libera, voor het jaar 1902 (ondertekend door J. Ridderbos, h.t. rector)

(J.A. de Wilde = `de Ton`): De naam "Homo", 1 half vel, dubbelzijdig beschreven, zonder plaats of datum; handgeschreven¹⁰

J. Ridderbos: Loflied op de Hospitanten in Hexameters; handgeschreven + (later) uitgetypt¹¹

⁴ Zie voor gegevens over het ouderlijk gezin: Archief familie Ridderbos, doos 3, map 20.

Mw. W.M. Ridderbos-de Rooij deed uitvoerig onderzoek onder de oude bewoonsters/bewoners van Bedum, verzamelde materiaal en maakte foto's. Zie Archief familie Ridderbos, doos 1, map 1-6

⁵ Volgens Herman Ridderbos [*Jan Ridderbos* enz., p. 7 (zie map 0)] kreeg zijn vader aan het einde van een schooljaar dikwijls in leer gebonden boeken als prijs voor de beste leerling. De vindplaats van deze boeken is onbekend.

⁶ J. Ridderbos deed op 7 november 1903 zijn doctoraal examen; daarna moest hij ook zijn kerkelijk examens doen. Uit de brieven van G. Velthuis (zie map C) blijkt, dat J. Ridderbos in ieder geval tot en met juni 1904 in het Hospitium verbleef. Onduidelijk is, wat J. Ridderbos deed tussen zijn doctoraal examen en zijn huwelijk/intree te Oosterend in april 1905, en waar hij na juni 1904 verbleef. Op 31 maart 1905 schrijft dr. H. Bavinck over een verbreken van het stilzwijgen (van J. Ridderbos). We nemen aan, dat J. Ridderbos tussen november 1903 en april 1905 werkte aan zijn promotie-onderzoek.

⁷ De keuze voor Amsterdam was, zeker in die tijd, een duidelijke keuze. Om geografische redenen had het voor de hand gelegen dat de gereformeerde gymnasiast uit Bedum theologie was gaan studeren in Kampen, en niet in het verre Amsterdam.

⁸ Zie Foto-archief, A groepsfoto's, groot formaat

⁹ In het Historisch Documentatie Centrum enz. van de Vrije Universiteit bevindt zich een ledenlijst, opgesteld door A.C. van Nood; aan de hand daarvan kunnen de mede-Forenzen van J. Ridderbos achterhaald worden.

¹⁰ Toegevoegd is een notitie van Dr. M.J. Aalders, die aan de hand van de verklaring van J.A. de Wilde de uitleg van Herman Ridderbos corrigeert.

¹¹ Toegevoegd is *Fata Civitatis*, nr. 7, augustus 1960, waarin aandacht besteed wordt aan het voormalige Hospitium van de Vrije Universiteit aan de Keizersgracht 162. Tijdens zijn studententijd woonde Jan Ridderbos in dat Hospitium.

Zie ook V.K. Kuyvenhoven aan W.M. Ridderbos-de Rooij, brief d.d. 21 juni 1961; een bladzijde, handgeschreven (in deze brief geeft Kuyvenhoven enige informatie over de bewoners van het Hospitium; hij spreekt over een lijst van oud-Hospitanten; deze lijst is niet aangetroffen).

B.2 studie¹²

Twee schriften

Dictaat Methoden van studie, naar Prof. Kuyper

Excerpt Aesthetica I

Latere nabeschuiving van J. Ridderbos op preekcolleges H.H. Kuyper

9 juli 1899, propedeutisch examen, magna cum laude; bul, kopie + origineel

22 november 1901, candidaatsexamen, magna cum laude; bul, kopie + origineel

7 november 1903, doctoraal examen; bul, kopie + origineel

B.3 promotie

Correspondentie met

promotor, dr. H. Bavinck, 31 maart 1905 – 26 mei 1907; kopieën + originelen (brieven aan en van Bavinck: van, d.d. 31 maart 1905; van, d.d. 17 augustus 1905; van, d.d. 1 september 1905, aan, 27 augustus 1906; aan, 25 januari 1907; van, 18 februari 1907; aan, 22 februari 1907; van, ongedateerd, 1907; van, ongedateerd, 1907; van, ongedateerd, 1907; van, 26 mei 1907; van Fabius (rector magnificus), ongedateerd, 1907)

uitgever, Johan A. Nederbragt te 's-Gravenhage, briefkaart d.d. 27 februari 1907

8 juli 1907, promotie magna cum laude tot doctor in de godgeleerdheid; bul, ontbreekt Titelblad, Opdracht ('Aan mijne Moeder') en Woord vooraf, van het proefschrift *De Theologie van Jonathan Edwards*, dat Jan Ridderbos, Dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk te Oosterend (Fr.) op 8 juli 1907 verdedigde; kopie. Stellingen ontbreken.

Recensie in *The Banner* d.d. 14 november 1907, p. 565v.; kopie

Knipsel uit het *Friesch Dagblad* d.d. 30 augustus 1969 over Jonathan Edwards (met een verwijzing naar de dominee van Oosterend die op Edwards promoveerde); auteur onbekend

Menukaart d.d. 8 juli 1907, in Hotel Krasnapolsky te Amsterdam (= promotiediner J. Ridderbos); met handtekeningen van G. Ridderbos-Velthuis, J. Feitsma Czn (uit Oosterend), J.C. Klarhamer-Boutens (?), J. Althusius (uit Oosterend; tweemaal), H. Jongsma (?), A.M. de Wilde-Kuijpers, S. Ridderbos, dr. J. Ridderbos, J.A. de Wilde, A.C. Heij¹³ en J.P. Klarhamer (collega-predikant, uit Wommels)¹⁴.

Dr. A. Kuyper te Den Haag aan dr. J. Ridderbos te Amsterdam, kaartschrijven d.d. 7 juli 1907; kopie ('*Ontvang, waarde Doctor, mijn welgemeende gelukwensch voor Uwe promotie, en mijn dank voor Uwe degelijke dissertatie. Vale*').

Nà promotie: H. Bavinck aan J. Ridderbos, kaartschrijven d.d. 25 augustus 1907, kopie; aansporing om verder te studeren en te schrijven, o.a. '*In aansluiting bij Uwe studie en in verband met nieuwere psychologie, criminologie, statistiek enz. zou eene degelijke behandeling van de quaestie der wilsvrijheid zeer gewenscht wezen. Meer practisch en toch niet minder belangrijk ware een studie van de revivals en wat daarmee saamhangt.*'

B.4 vrienden uit de studietijd Mr. J.A. de Wilde¹⁵

Kopie huwelijksaankondiging Mr. Jacob Adriaan de Wilde en Adriana Maria Kuijpers op vrijdag 20 oktober 1905. Kerkelijke inzegening in de Westerkerk in 's Gravenhage door Ds. J. Ridderbos, predikant te Oosterend.

¹² Zie Fotoarchief, A groepsfoto's, groot formaat

¹³ Evenals J.A. de Wilde was A.C. Heij een jaargenoot van J. Ridderbos; met hun drieën zaten ze in de senaat van het Studentencorps aan de Vrije Universiteit).

¹⁴ Ds. J.P. Klarhamer was de scribe van de Generale Synode van Assen 1926, waar J. Ridderbos preadviseur was. Zie voor hen beiden E. Algra: 'De dominee en de turfschipper', in *Gereformeerd Kerkblad voor Drenthe en Overijssel*, d.d. 9 juni 1984 (in map D.1).

¹⁵ Zie ook fotoarchief, de foto's A.1 t/m A.5

Bijgevoegd een levensbeschrijving van J.A. de Wilde (www.parlement.com).

Programmaboekje Feestavond op Vrijdag 17 October 1930 te 's Gravenhage ter gelegenheid van het Zilveren Huwelijksfeest van den Heer en Mevrouw Mr. J.A. de Wilde-Kuijpers
Revue vertoond ter gelegenheid van het bovengenoemde huwelijksfeest
Historie-spiegel van het Zilveren Bruidspaar
Handgeschreven toespraak J. Ridderbos bij dit feest = kopie¹⁶

B.5 varia

Uitnodiging voor J. Ridderbos, Candidaat tot den H. Dienst, om op 25 oktober 1903 te spreken in Berkel; kaartschrijven
24 Ansichtkaarten, met studentikoze teksten (vele ondertekend door Anna =? Anna Kuijpers, de toekomstige echtgenote van J.A. de Wilde)

C. Verloving en huwelijk

Brieven Gezina Velthuis aan J. Ridderbos te Bedum 1903 (2x)
Verlovingskaartje van Jan Ridderbos, Theol Docts. (&) Gezina Velthuis. Bedum, April 1904
Brieven Gezina Velthuis aan J. Ridderbos, theol. docts., Keizersgracht 162, Amsterdam 1904 (5x)
Aankondiging van het huwelijk tussen Jan Ridderbos en Gezina Velthuis, te Bedum op 12 april 1905 + Uittreksel uit een register van huwelijken der gemeente Bedum¹⁷

Zie ook Archief familie Ridderbos, doos 3, map V (in deze archiefbewaarplaats)

ZAKELIJK ARCHIEF

Nota Bene: alle hieronder vermelde stukken zijn met de hand geschreven

D. Predikant

D.1 Oosterend (Friesland), 16 april 1905 – .. . 1909

D.1a manuscripten

Openingswoord voor de Muziekuitvoering te Oosterend op 2^e Kerstdag 1905; twee bladzijden

Openingswoord Jaarfeest J.V. Oosterend d.d. 5 Febr. 19.. over 1 Joh. 2:14b; vijf halve bladzijden

Openingswoord voor de Muziekuitvoering te Oosterend op 2^e Kerstdag 1907; zes bladzijden

Openingswoord jongelingsfeest Oosterend, 13 januari 1908; opnieuw gebruikt te Meppel, op 9 februari 1912; vier halve bladzijden

Toespraak bij de 25-jarige gedachtenisviering der Doleantie te Oosterend en Hijdaard, 1913¹⁸; zeventien halve bladzijden

D.1b overig materiaal

F.K. Reitsma (ed.): *Easterein yn foto's* (Oosterend, van der Eems, z.j.), met o.a. een foto van De Gereformeerde Kerk.

Foto van de Gereformeerde pastorie (kopie)

Weduwe G. Hoekstra uit Oosterend aan N.H. Ridderbos en W.M. Ridderbos-de Rooij, brief d.d. 13 september 1960; drie bladzijden, handgeschreven (herinneringen aan J. Ridderbos)

¹⁶ Deze toespraak geeft interessante informatie over de zeer hartelijke verhouding tussen Ridderbos en de Wilde; uit het programmaboekje blijkt dat mw. G. Ridderbos-Velthuis naast De Wilde zat, ongetwijfeld een ereplaats.

¹⁷ Uittreksel uit trouwakte (met kopie handtekeningen) in Ridderbos & Hubrechtsen: a.w., p. 43.

¹⁸ Zie het historisch overzicht van Y.T. Vellinga in map D.1b

Y.T. Vellinga: '10 december 1902 – 10 december 1977' (= historisch overzicht over de Gereformeerde Kerk Oosterend-Hidaard); 8 bladzijden, getypt

E. Algra: 'De dominee en de turfschipper', in *Gereformeerd Kerkblad voor Drenthe en Overijssel*, d.d. 9 juni 1984 (= herinneringen aan ds. J. Ridderbos) + brief van W.M. Ridderbos-de Rooij aan E. Algra, d.d. 3 juli 1984; een bladzijde, getypt, kopie (hierin geeft mw. Ridderbos enkele bijzonderheden over het pastorieleven in Oosterend, die ze van anderen gehoord heeft).

W.M. Ridderbos-de Rooij aan A. van der Veen-Feitsma, brief d.d. 23 juli 1985; een bladzijde, getypt, kopie (samenvatting van de herinneringen van anderen aan Oosterend)

D.2 Meppel, 16 mei 1909 – ... 1912

D.2a manuscripten

Toespraak gehouden te Meppel op de feestelijke vergadering van de afdeling Patrimonium, 9 november 1909 (opnieuw gehouden te Kampen op 4 december 1916); vier halve bladzijden
Toespraak gehouden op de feestelijke herdenking van het 30-jarig bestaan van de afdeling Meppel van het Nederlandse Werklieden Verbond Patrimonium; negentien halve bladzijden

Toespraak gehouden op het 39^e Noordelijke Evangelisatie Zendingsfeest Oranjewoud, woensdag 28 juli 1909; zeventien halve bladzijden

H.C. Rutgers te Amsterdam aan J. Ridderbos, 14 september 1910 (= antwoord op vraag over de zending onder de Joden); brief, handgeschreven, twee bladzijden, kopie.

J.D. v.d. Velden, predikant voor de zending onder de Joden, aan J. Ridderbos, zonder datum (over hetzelfde onderwerp); brief, handgeschreven, twee bladzijden, kopie

Toespraak over de Zending onder de Joden n.a.v. Romeinen 11:17, 18, zonder datum; achttien halve bladzijden

(Vervolg?), twintig halve bladzijden; beginselverklaring over het werk van het deputaatschap voor de zending onder de Joden, drie halve bladzijden

Toespraak over de Zending onder de Joden n.a.v. Romeinen 11:17, 18, tienmaal gehouden tussen november 1910 en december 1911; 32 halve bladzijden¹⁹

D.2b idem

Toespraak voor de Hervormde Jongelings Vereniging Theophilus, Meppel januari 1911; dertien halve bladzijden

Toespraak (Openingswoord) bij de evangelisatie-samenkomst bij de ...-brug bij Meppel, Pinkstermaandag; acht halve bladzijden

Toespraak op de anti-kermisvergadering te Zwolle, 1 augustus 1911; zeven halve bladzijden

Lezing voor Patrimonium gehouden te Meppel, 6 februari 1912; 22 halve bladzijden

Inleiding voor de Zendingstudieweek gehouden te Meppel 7, 8 en 9 mei 1912; 32 hele bladzijden

Regeringssubsidie voor de Zending (Inleiding voor de Zendingsstudieweek, gehouden te Meppel 7, 8 en 9 mei 1912; achttien hele bladzijden

D.2c overig materiaal

J. Ridderbos aan dr. F.L. Rutgers te Amsterdam; concept-brief, handgeschreven, vier halve bladzijden; F.L. Rutgers aan J. Ridderbos, brief d.d. 10 december 1910, handgeschreven, vier halve bladzijden (beide brieven origineel)

¹⁹ Zie voor de zending onder de Joden: G.J. van Klinken: *Opvattingen in de Gereformeerde Kerken in Nederland over het Jodendom, 1896-1970* (dissertatie ThU Kampen-Oudestraat), Kampen (Kok) 1996

F.L. Rutgers aan J. Ridderbos, brief d.d. 12 december 1910, handgeschreven, vier bladzijden
Idem aan idem, brief d.d. 8 maart 1912, handgeschreven, drie halve bladzijden (origineel) +
brief (gestencild) van H.C. Rutgers (Kasteel Hardenbroek te Driebergen) d.d. 27 februari 1923
[H.C. Rutgers heeft de kerkrechtelijke adviezen van zijn vader in twee banden (1921 en 1922)
gepubliceerd]

Prof. dr. H. Bavinck te Amsterdam aan J. Ridderbos, brief d.d. 12 juni 1910. origineel [Bavinck
is bereid om J. Ridderbos voor te dragen als opvolger van prof. Lion Cachet aan de
Theologische School te Potchefstroom in Zuid-Afrika, o.a. *Maar gij zijt jong, sterk (wat ook
noodig is), een vriend van studie enz. enz.*]

Dezelfde aan J. Ridderbos, kaartschrijven d.d. 8 mei 1911, kopie

J. Ridderbos aan A. Kuiper, Meppel 16 mei 1911 (aanbiedingsbrief publicatie); vier halve
bladzijden, kopie

Verzoek d.d. 13 Maart 1918 Kerkeraad Meppel om tijdens de Pinksterdagen voor te gaan in
de Bediening des Woords, met op de achterkant een recept van macaroni met appelmoes.

Het schip der kerk. 1841-1991. 150 jaar vieren in vrijheid. Gereformeerde Kerk van Meppel.
Meppel 1991 (jubileumuitgave Geref. Kerk Meppel)

D.3 Bussum, 1912 (28 juli – 20 november 1912)

Inleiding op de 25-jarige gedachtenisviering van het feit der reformatie [=Doleantie] te Bussum
op zondag 4 augustus 1912; zeven halve bladzijden

Benoemingsbrief als opvolger van M. Noordzij; brief d.d. 10 september 1912; 2 bladzijden,
handgeschreven, kopie + origineel²⁰
Kopie van een bladzijde uit *De Spiegel*, met bericht benoeming + origineel

*De God des Vredes. Afscheidspredikatie uitgesproken voor de Gereformeerde Kerk van
Bussum op zondag 10 november 1912 door dr. J. Ridderbos, benoemd hoogleeraar aan de
Theologische School der Gereformeerde Kerken. Van den Schrijver. Niet in de handel.*
Gedrukt, 15 pagina's (met portret van dr. J. Ridderbos)

²⁰ De Generale Synode had eerst dr. J.C. de Moor in de vacature-Noordzij benoemd; omdat deze bedankte, kon
J. Ridderbos benoemd worden. Zie een groot artikel in *De Spiegel* d.d. 27 juli 1912; drie bladzijden, kopie.

Doos R.2
E Hoogleraar aan de Theologische (Hoge)school te Kampen,
16 januari 1913 – 6 juni 1950²¹

E.1 manuscripten en gedrukt materiaal

J. Ridderbos: *De Beteekenis van het Oude Testament voor de christelijke Religie. Rede bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt aan de Theologische School der Gereformeerde Kerken op 16 januari 1913 gehouden*, Kampen (Kok) 1913; kopie van titelblad en slotwoord (gedrukt)

overig materiaal

Prof. dr. H. Bavinck te Amsterdam aan J. Ridderbos, kaartschrijven d.d. 15 december 1915, kopie [positief over rectorale oratie]

Prof. dr. F.L. Rutgers te Amsterdam aan J. Ridderbos, briefkaart d.d. 16 december 1915 [dank voor toezenden rectorale oratie]

Prof. dr. C. van Gelderen te Amsterdam aan J. Ridderbos, brief d.d. 16 december 1915; handgeschreven, zeven halve bladzijden, kopie

Dr. A. Kuyper aan J. Ridderbos, briefkaart d.d. 19 december 1915; excerpt uit *De Standaard* d.d. 18 december 1915, met een aanbeveling van *Israëls Openbaring*

Prof.dr. G. Ch. Aalders te Ermelo aan J. Ridderbos, briefkaartschrijven d.d. 22 februari 1916, kopie

C. van Gelderen aan J. Ridderbos, brief d.d. 6 april 1917, handgeschreven, tien halve bladzijden, kopie

H. Bakels: 'Veel geschreeuw maar weinig wol', in *Spaansche pepertjes* (Amsterdam, Van Campen) [=kritisch stuk over een kerkdienst in 1919, geleid door J. Ridderbos]

Voorblad van *Panorama*, d.d. 3 februari 1926, met foto's van de Generale Synode van Assen (1926)

E.2 koninklijke onderscheiding

Kopie Verklaring d.d. 18 Mei 1929 dat Prof. dr. J. Ridderbos benoemd wordt tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw + exemplaar van de Wet van den 29sten September 1815 houdende instelling van de Orde van den Nederlandschen Leeuw in enveloppe met zegel van Kanselarij der nederlandsche Orden + brief van de leverancier van de Kanselarij der Nederlandsche Orden waar versierselen te verkrijgen zijn.

Karikatuur van J. Donner als gekroonde vorst (met kroon en mantel) op paard en J. Ridderbos in rokkostuum op koe; gedrukt

Op achterzijde commentaar van Herman Ridderbos: '75 jaar bestaan Theol. H.S. Dr. J. Ridderbos geridderd door bemiddeling van Mr. dr. J. Donner'. [Het diploma is mede ondertekend door J. Donner, minister van Justitie]

E.3 overig materiaal

Kaart/Reproductie van de vergadering der nationale Synode, gehouden te Dordrecht in den Kloveniersdoelen in de jaren 1618-1619 (13 Nov. tot 25 Mei) van Mw. Wed. M.C. Staal uit Oud

²¹ Rector in 1915, 1920, 1925, 1930, 1934, 1939, 1948, 1950.

Omdat de Theologische Hogeschool geen ius promovendi had, zijn er geen studenten onder zijn leiding gepromoveerd.

Wassemeer (Tholen) aan dr. J. Ridderbos : Een klein blijk van het Diamanten feest v.d. Theol. School te Kampen, 19 juni 1929

Krant + kopie artikel in *de Christelijke Illustratie* d.d. 12 April 1930 i.v.m. 25 jarig jubileum Prof. Dr. J. Ridderbos als predikant in dienst van de Gereformeerde Kerken.

Artikel in *de Bazuin* d.d. 31 oktober 1930 over het gouden feest onzer Vrije Universiteit, bijgewoond door prof. dr. J. Ridderbos en prof. dr. A.G.Honig in de kwaliteit van Rector en Secretaris van de Theologische School, geschreven door Honig; kopie

Exemplaar Urker Maandblad d.d. 29 april 1931 van J. Ridderbos, uitgegeven ter gelegenheid van 25 jarig huwelijksfeest van Tjeerd Hoekstra (=de Kamper hoogleraar dr. Tj. Hoekstra) en Fenna Lindeboom

Blz. 1: Stichtelijke overdenking J. Ridderbos
kopie handgeschreven toespraak J.Ridderbos

Kwitantie Fa H. van der Weerd: vervoer op 7 januari 1940 van Kampen naar Berkum (Zwollerkerspel) v.v. (i.v.m. met een preekbeurt)
Gereformeerde Kerk Berkum, kwitantie voor de vergoeding van een preekbeurt (HfI. 20) op 15 juli 1945

Menu van het diner bij het afscheid als actief hoogleraar, d.d. 6 juni 1950

F Rustend hoogleraar, 1950-1960

G Huwelijksfeesten

Lied van de zonen Ridderbos bij het 12½-jarig huwelijk van hun ouders, circa 1 oktober 1917

Krant + kopie advertentie in *De Bedumer* van Woensdag 2 April 1930 bij het 25-jarig huwelijk van dr. J. Ridderbos en G. Ridderbos-Velthuis, Receptie 12 April 3-5 uur op de Vloeddijk 61 te Kampen

Kopie advertentie in *De Bazuin* van 4 april 1930: aankondiging van het 25-jarig huwelijk van ds. J. Ridderbos en G. Ridderbos-Velthuis met daaronder de aankondiging van verschijning bij J.H. Kok te Kampen: *Het Godswoord der Profeten* door Prof. dr. J. Ridderbos; eerste deel: van Elia tot Micha

Sketch van de families Ridderbos en Velthuis

50-jarig huwelijk

Uitnodiging voor de viering op 12 april 1955, menu, tekst feestlied van de vier zonen [auteur Herman Ridderbos?], ABC door N.H. Ridderbos, Jan Luyken Maria Oudens (tekst S.J. Ridderbos) en Geertien en Jan uut Heerde (tekst J.B. Ridderbos).

Viering in de kring van de familie, Heerde september 1955, feestlied Breeveertien Amsterdam

H Correspondentie J. Ridderbos en G. Ridderbos-Velthuis, m.n. met hun kinderen

H.1 oorlogsjaren 1940-1945

Brief van 'Jette' gedateerd 21 juni 1940, over wederwaardigheden in de eerste maand van de oorlog, gericht aan Mevrouw G. Ridderbos-Velthuis

+ Kopie brief Mw. W.M. Ridderbos-de Rooij aan Raad der Geref. Kerk te Wageningen met verzoek achternaam te achterhalen en kopie brief aan G. Boelema, waarin Mw. W.M. Ridderbos-de Rooij bedankt voor brief. In deze brief zegt ze toe een kopie mee te sturen van de brief van zijn moeder.

J. Ridderbos aan Curatorium Hogeschool te Kampen, Generale Synode enz., brieven d.d. 23 augustus 1940- 20 juli 1944; kopieën²²

J. Ridderbos (als onderduiker) aan G.M. den Hartogh, brieven, 27 augustus 1941-6 februari 1943 + 1 ongedateerd; handgeschreven, kopie

Correspondentie tussen ouders en kinderen, 9 oktober 1944-28 juni 1945; deels handgeschreven, deels getypt, doorslag

H.2 19.. – 1959

J. Ridderbos aan N.H. en W.M. Ridderbos-de Rooij, Kampen, 11 maart 1952 – 22 september 1959

Brieven G. Ridderbos-Velthuis aan W.M. Ridderbos-de Rooij, ongedateerd

Idem aan idem, (1955)- 16 juni 1958

W.M. Ridderbos-de Rooij aan haar zwagers, Amsterdam 30 maart 1985, met fragmenten uit deze brieven; vraag om haar te helpen deze brieven te dateren. In marge commentaar Herman Ridderbos.

I-J Varia

Menu diner 9 juni 1910

'Boekje' met voorop tekening met uitgeknipte foto van hoofd J. Ridderbos met daaronder de tekst:

`... gelijk ik betoogde in mijn 73^e vervolg artikel over "Verbond en Doop", waarin menu van het Diner ter gelegenheid van de herdenking van het Zilveren Huwelijksfeest van de heer I.S. Polak²³ en Mevrouw M.Th. Polak-Helsper 1928 – 1953 Vrijdag 15 januari 1954 in de "Stads-Herberg" te Kampen

Visite-kaartjes Dr. J. Ridderbos, en De Heer en Mevrouw Ridderbos-Velthuis

Toelichting straatnamen Uitbreidingsplan "Zuid" Bedum [voorstel om een straat naar dr. J. Ridderbos te noemen; dit voorstel is door de gemeenteraad aanvaard]; geen datum + *De Bedumer* d.d. 29 oktober 1954, met verslag Raadsvergadering d.d. 25 oktober 1954

Sijke Visser (langdurige hulp van familie Ridderbos-Velthuis) aan N.H. en W.M. Ridderbos-de Rooij, brief d.d. 17 augustus 1965, een bladzijde, handgeschreven.

K Overlijden

Rouwkaart Gezina Velthuis-Ridderbos, overleden op 27 oktober 1959 + advertentie in *De Bedumer* van 30 oktober 1959; plus twee kerkelijke bladen met een artikel over het overlijden van mw. G. Ridderbos-Velthuis

Rouwkaart dr. J. Ridderbos, overleden op 4 juli 1960 + dankkaart familie

Condoleanceregister, gebruikt bij beide begrafenissen

²² Zie voor deze brieven, en de brieven aan Den Hartogh: J. Ridderbos: Strijd op twee fronten enz. (proefschrift Amsterdam-VU), Kampen 1994, deel 2, register

²³ De heer Polak was tandarts te Kampen, en woonde evenals de familie Ridderbos aan de Vloeddijk. Hij was van Joodse afkomst en werd christen.

L Publicaties

Bijna alle genoemde werken zijn aanwezig in de Universiteitsbibliotheek Kampen (Oudestraat)

a. zelfstandige werken

De Theologie van Jonathan Edwards (= dissertatie Amsterdam, Vrije Universiteit), Den Haag 1907

Predikende het Evangelie des Koninkrijks, Kampen (Kok) 1911²⁴

Israëls Openbaring

Abraham: de vriend Gods, Kampen (Kok) 1928

Het Godswoord der Profeten, vier delen, Kampen (Kok) 1930-1941²⁵

De apostel der heidenen, Kampen (Kok) 1931

Schriftuurlijke anthropologie, Aalten (de Graafschap) 1939

De Psalmen vertaald en verklaard, Kampen (Kok) dl 1 1955, dl 2 1958

Theologische (Hoge)school

De Beteekenis van het Oude Testament voor de christelijke Religie. Rede bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt aan de Theologische School der Gereformeerde Kerken op 16 januari 1913 gehouden, Kampen (Kok) 1913

Israël en de Baäls. Afval of ontwikkeling? (rectorale oratie, 7 december 1915), Nijverdal 1916, 2^e 1928

De Messias-koning in Jesaja's profetie (rectorale oratie 9 december 1920), Kampen (Kok) 1920

De Godsverkondiging der profeten (rectorale oratie 8 december 1925), Kampen (Kok) 1926

'Het karakter der messiaansche voorzegging van Haggai en Zacharia' (rectorale oratie 6 december 1934), in *Almanak F.Q.I. 1937*, p. 130-144

Profetie en ekstase (rectorale oratie 8 december 1939), Aalten 1940

Karakter en beteekenis van het Sinaïtisch verbond (rectorale oratie 1948) [ten dele aanwezig als manuscript (in doos R.4, a68a), ten dele verschenen in *Gereformeerd Theologisch Tijdschrift*, jrg. (1954), nr. (november?), p. -]²⁶

De verhouding van Oud en Nieuw Verbond, beschouwd uit het oogpunt van belofte en vervulling (= afscheidsrede 6 juni 1950)

Serie 'Schild en Pijl', Kampen (Kok)

De Messiaansche heilsbelofte en de nieuwere ontdekkingen, 1918

Het Oude Testament en onze prediking, 1922

Profeet en Prediker, 1924

Serie 'Korte Verklaring', Kampen (Kok)

Jesaja, dl. 1 1922, dl. 2 1926

De kleine profeten, dl. 1 1932, dl. 2 1930, dl 3 1935

Deuteronomium, dl 1 1950, dl 2, 1951

Samen met o.a de VU-hoogleraar dr. F.W. Grosheide redigeerde hij de reeks 'De Bijbel toegelicht voor het Nederlandsche volk', Kampen (Kok)

Antirevolutionaire Partij

J.P. Chardon, J. Ridderbos e.a.: *Strafbepalingen tegen godslastering en vloeken: advies aan het Centraal Comité van Antirevolutionaire Kiesverenigingen*, Kampen (Kok) 1924

De overheid en de wet Gods, 1935

'Kwestie Geelkerken'

Kerk en wereld: Dr. Geelkerken's aanval op de Generale Synode afgewezen, Kampen (Kok) 1920

Het verloren paradijs. Een woord met het oog op de aangaande Genesis 2 en 3 gerezen vragen, 1925

²⁴ Zie Herman Ridderbos: *Jan Ridderbos enz.*, p. 9vv.

²⁵ Zie recensie in *Credo* van het derde deel

²⁶ Verslag in *De Bazuin* d.d. 10 december 1948

K. Dijk, J. Ridderbos, J. Thijs: *Rapport Synodale Commissie inzake dr. Geelkerken*, z.p. (1926)
Bezwaar en antwoord: Ds Brussaards uiteenzetting van bezwaren tegen de beslissingen der Synode en het antwoord van Prof. Ridderbos met repliek en dupliek, Kampen (Kok) 1926

'Kwestie Schilder'

Rapport aangaande de "leergeschillen", 2 delen, gestencild, 1939?

A.D.R. Polman en J. Ridderbos: *Praeadvies van Commissie I*, Groningen (Niemeijer) 1943

Vrijmaking

Zie voor publicaties J. Ridderbos i.v.m. de Vrijmaking: J. van Gelderen en R.H. Veldman, *Schisma 1944 in geschriften. Bibliografie over de geschriften in de Gereformeerde Kerken in Nederland (1936-1952)*, Kampen (Kok) 1994, register s.v. Ridderbos, J.

Vrije Universiteit

Onze strijd voor eene Gereformeerde Wetenschap (= redevoering te Zwolle gehouden op de Jaarvergadering der Vereniging voor Hoger Onderwijs op Gereformeerde Grondslag)

Gereformeerde Schriftbeschouwing en organische opvatting (= referaat gehouden op de wetenschappelijke bijeenkomst van de Vrije Universiteit 1926)

Heilige Schrift en cultuur, redevoering gehouden op de VU-Dagen 1936

b. artikelen in tijdschriften etc.

'De studie van het Oude Testament', in *Jaarboek voor het protestants theologisch onderwijs*, 1925, p. 13-21

'Over de uitlegging der Heilige Schrift', in G.Ch. Aalders e.a. (red.): *Bijbelsch Handboek*, Kampen 1935, p. 365-422

'De H. Geest en het belijden der kerk', in *De Heilige Geest*, Kampen (Kok) 1949, p. 307-324

'Oud en Nieuw Verbond', in *De Apostolische Kerk*, Kampen (Kok) 1954, p. 7-38

De Bazuin

lange series schriftoverdenkingen, o.a. over 'Jezus' zelfopenbaring naar Johannes' (1933-1934), en over de Jezus-verhalen in de synoptische evangeliën (1935)

The Evangelical Quarterly (1929)

Gereformeerd Theologisch Tijdschrift (aanwezig in UB Kampen als overdruk)

jrg. 14, nr .8, p. 317-327;

jrg. 15, nr. 1, p. 18-29, en nr. 6, p. 217-229, en nr. 10, p. 419-429;

jrg. 16, nr. 2, p. 49-61

jrg. 17, nr. 10-11, p. 381-395 en 429-447

jrg. 19, nr. 7, 234-243;

jrg. 20, nr. 1, p. 1-13, en nr. 5, p. 129-139, en nr. 12, p. 433-453;

jrg. 21, nr. 11, p. 385-405

jrg. 38, nr. 12, p. 601-613, en nr. 2, p. 57-62, en nr. 3, p. 105-116

jrg. 39, nr. , p. 49-67 en 105-117

jrg. 43, nr. 2, p.

Gereformeerd Weekblad

Vanaf het begin, juli 1945, tot december 1950 lange reeksen artikelen in de rubrieken
'Actuele dogmatische vragen' (over het verbond), en 'Uit de Schriften'

Theologische studies (1912)

Vetus Testamentum

Jrg. 4 (1954), nr. 1., p. 87-89

Bijdragen aan *Christelijke Encyclopedie*, 1^e en 2^e druk

M Relaties

Mr. J. (Jan) Donner²⁷

Mr. J.A. (Hubertus) de Wilde

Mr. Th. Heemskerk

Prof. dr. A. Noordt zij, Utrecht

Ds. W.C. Milo²⁸

Dr. H.C. Rutgers²⁹

Uit Archief mw. W.M. Ridderbos-de Rooij

J. Donner

Rouwkaart J. Donner, d.d. 2 februari 1981 + vele advertenties; dankkaart familie
In Memoriam's:

CDActueel d.d. 7 februari 1981

Centraal Weekblad d.d. 4 februari 1981: D. Nauta: 'Negentig jaar' (= gelukwens met 90^e
verjaardag)

Friesch Dagblad d.d. 4 februari 1981: bericht + In memoriam H. Algra

NRC d.d. 3 februari 1981

Theologische Hogeschool, jrg. 17 (1981), nr. 1, p. 8-11, Herman Ridderbos

Trouw d.d. 4 februari 1981: bericht + In memoriam van W.F. de Gaay Fortman

N Taken en functies

Kerkelijk

Preadviseur van de Generale Synode
Den Haag (1914)

Voorpagina *De Spiegel*, met foto's van deze synode 'in het oorlogsjaar 1914'

Leeuwarden (?) (1923)

Assen (1926)

Arnhem (1930)

Deputaat voor de Jodenzending

Deputaat voor de Geestelijke Verzorging van het Zuiderzee-gebied

Deputaat voor de Correspondentie met de Ho(o)ge Overheid³⁰

Maatschappelijk

Medeoprichter/bestuurslid Christelijke Hogere Burgerschool te Zwolle

Voorzitter van het Gereformeerd Schoolverband, 1941-1948

²⁷ Zie voor hem: Job de Ruiter: *Jan Donner jurist. Een biografie*, Amsterdam (Boom) 2003

²⁸ Zie Herman Ridderbos: *Jan Ridderbos enz.*, p. 9

²⁹ Zie Herman Ridderbos: *Jan Ridderbos enz.*, p. 9

³⁰ Samen met o.a. zijn jaargenoot, mr. S. van Heemstra, Commissaris van de Koningin in de provincie Gelderland

Politiek

Voorzitter van het Provinciale Comité van A.R. Kiesverenigingen in Overijssel³¹
Notulen vergadering d.d. 26 oktober 1940; handgeschreven, twee bladzijden, kopie

Vrije Universiteit

Rapporteur op de Vrije Universiteitsdagen 1928 over artikel 2 van de statuten (naar aanleiding van 'kwestie Geelkerken')³²

³¹ Toen de bezetter in juni 1942 de ARP ophief, stond J. Ridderbos op de lijst om als gijzelaar in St. Michielsgestel gearresteerd te worden; door onder te duiken, kon hij zich hieraan onttrekken (in de ogen van de bezetter was dat zich onttrekken al een vergrijp op zich).

³² Zie uitvoerig verslag in *De Standaard* van 6 juli 1928, p. 7

DEEL 2 REEDS BESTAAND ARCHIEF

Dit deel bevat het materiaal dat mw. W.M. Ridderbos-de Rooij reeds tijdens haar leven aan de Theologische Universiteit Kampen (Oudestraat) schonk. Het gaat dus om een selectie uit al het materiaal, dat zij verzameld had. Het was haar opzet om een strikte scheiding te maken tussen het persoonlijke en het zakelijke. Wat onder persoonlijk viel, hield zij onder haar beheer. Van het zakelijke deel maakte ze kopieën die zij aan het archief van 'de School' schonk. Iedere keuze heeft iets willekeurig; die regel gold ook voor mw. Ridderbos. Het is onze keuze geweest om de nummers a1 t/m a33 onder te brengen in het boven beschreven deel van haar archief.

Het materiaal werd indertijd geordend en beschreven door dhr. F.P. Treep. Hij maakte een onderscheid tussen twee delen.

Onderdeel A is chronologisch geordend en bevat de tekst van toespraken en lezingen, en krantenartikelen over jubilea enz.

Onderdeel B is zakelijk geordend en bevat collegestof en ander studiemateriaal.

Onderdeel A. Toespraken en lezingen

a1

t/m verwerkt in boven beschreven collectie

a32

a33 in Doos R.1, map D.1a

Doos R.3 Toespraken en lezingen (1)

a34 Toespraak sluiting lessen, 16 juni 1915

a35 Toespraak opening lessen, 22 september 1916

a36 Toespraak jaarvergadering Societas Studiosorum Reformatorum (= S.S.R.) te Groningen, 10 februari 1917

a37 Wereldrijk en Godsrijk, 1917

a38 Preek Mattheüs 13:52, 1917

a39 Toespraak Militair tehuis, 1918

a40 Toespraak opening lessen (over het ambt), 1920

a41 Toespraak sluiting lessen, 1920

a42 De zitplaatsenkwestie

a43 Toespraak Lunteren, 1921³³

a44 De valsche en de ware God,
De Heilige Schrift en de cultuur, 1921

a45 Toespraak opening lessen, 1925

a46 Toespraak sluiting lessen, 1925

a47 Toespraak Gereformeerd Studentencongres, 1925

a48 Benoeming J. Ridderbos tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, 1929; in map E.2

a49 Toespraak 75-jarig jubileum Theologische School, 1929

a50 Artikel Jubileum J. Ridderbos; in Doos R.4, Krantenartikelen

a51 Toespraak sluiting lessen, 1930

a52 Jaaroverzicht Theologische School, 1931

a53 Toespraak C.S.B. Lunteren, 1931

a54 Toespraak 14^e Lustrum F.Q.I.

a55 Toespraak afscheid prof. dr. A.G. Honig, 1933

³³ In Lunteren, op het terrein van de Nederlandse Zendingsraad, werden in de jaren twintig en dertig van de 20^e eeuw jaarlijks diverse congressen voor studenten gehouden, die druk bezocht werden.

De organisatie was (ten dele) in handen van de *Calvinistische Studenten Beweging* (=C.S.B.), die was opgericht als tegenhanger van de door de Generale Synode 'verboden' *Nederlandse Christen Studenten Vereniging* (= N.C.S.V.). Zie voor de moeizame relatie tussen de gereformeerden en de NCSV: A. J. van den Berg, *De Nederlandse Christen-Studenten Vereniging 1896-1985*, Den Haag 1991, m.n. p. 95-103.

Een tijdlang heeft men in de kringen van de gereformeerde studenten geprobeerd om de krachten te bundelen. Er werd een *Gereformeerde Studenten Beweging* (G.S.B.) opgericht, die echter niet lang heeft bestaan. Na het uiteenvallen van de G.S.B. gingen de afzonderlijke verenigingen [C.S.B., S.S.R. en Studentencorps Kampen (F.Q.I.) en Studentencorps Vrije Universiteit (N.D.D.D.)] gewoon door.

- a56 Toespraak Kerst, 1933
- a57 Toespraak sluiting lessen, 1934
- Toespraak herdenking Afscheiding te Utrecht, 1934
- a58 Toespraak F.Q.I. almanak, 1937
- a59 Toespraak 100-jarige geboortedag A. Kuyper, 1938
- a60 Opening Lustrumtentoonstelling F.Q.I., 1938
- a61 Diverse artikelen; in Doos R.4, Krantenartikelen
- a62 Diverse krantenknipsels; in Doos R.4, Krantenartikelen
- a63 Toespraak sluiting lessen, 1939
- a64 Toespraak overdracht Rectoraat, 1939
- a65 Radiotoespraken, 1940 en 1941

Doos R.4 Toespraken en lezingen (2)

- a66 Toespraak opening lessen, 1940
- a67 Brieven 1941-1946; in Doos R.2, map H.1
- Toespraak overdracht rectoraat, 19..
- a68 Toespraak sluiting lessen, 1948
- a68a Tekst rectorale oratie 1948, begin (eerste 5 pagina's)
- a69 Toespraak opening lessen, 1949
- a70 Toespraak bij afscheid J. Ridderbos, 1950
- a71 Toespraak opening Cellesbroederpoort, 1954
- a72 Slotwoord aan het einde van de viering van het 100-jarig bestaan der Theol. Hoogeschool in de Burgwalkerk te Kampen op 3 juni 1954
- a73 Gouden doctoraat J. Ridderbos, 1957; in deze doos, afdeling Krantenartikelen
- a74 F. Nietzsches *Genealogie der Moral*, zonder datum
- a75 Knipsels overlijden J. Ridderbos, 1960; in deze doos, afdeling Krantenartikelen
- a76 Diverse In Memoriam's J. Ridderbos, 1960; in deze doos, afdeling Krantenartikelen
- a77 Idem; in deze doos, afdeling Krantenartikelen
- a78 Diversen
- a79 Rouwkaart Gezina Ridderbos-Velthuis, 1959; in Doos R.2, map K.
- Rouwkaart Jan Ridderbos, 1960; in Doos R.2, map K.
- a80 Condoleance-register; in Doos R.2, map K.

Krantenartikelen (KA); artikelen in dagbladen en kerkelijke bladen over ambtsjubilea, verjaardagen en overlijden (als aanduiding is de feitelijke datum van het jubileum etc. gebruikt)

- KA.1 16 april 1950, 25 jaar predikant
- KA.2 16 januari 1938, 25 jaar hoogleraar
- KA.3 24 november 1939, 60^e verjaardag
- KA.4 5 juni 1950, afscheidscollege
- KA.5 16 januari 1953, 40 jaar hoogleraar
- KA.6 12 april 1955, 50 jaar getrouwd
- KA.7 16 april 1955, 50 jaar predikant
- KA.8 8 juli 1957, 50 jaar gepromoveerd
- KA.9 24 november 1959, 80^e verjaardag
- KA.10 4 juli 1960, overlijden
- KA.11 complete kranten en kerkelijke bladen, verschenen rond de overlijdensdatum

Onderdeel B Collegestof en ander materiaal

Doos R.5 Collegestof (1)

- b1 Tekstkritiek I en II
- b2 idem III en IV
- b3 Historia Revelationis [Geschiedenis van de openbaring]

- b4 idem IIIa
- b5 idem c.I
- b6 idem I
- b7 idem II
- b8 idem III
- b9 idem IV
- b10 idem IV
- b11 idem V
- b12 idem V

Doos R.6 Collegestof (2)

- b13 idem b.I
- b14 idem b.II
- b15 idem b.III, b.IV en b.V
- b16 idem b.VI
- b.17 idem b.VII
- b18 idem b.VIII
- b19 Algemene Canoniek I
- b20 idem II
- b21 idem III
- b22 idem IV
- b23 idem V
- b24 idem V

Doos R.7 Ander materiaal (1)

- b25 Aantekeningen Genesis
- b26 De cultus
- b27 Cultushandelingen
- b28 Geschiedenis van het priesterschap
- b29 Priesterkleding
- b30 De tabernakel
- b31 idem
- b32 Het begin van het jaar onder Israël
- b33 Persoonlijke verhouding tot Israëls God
- b34 De God van Israël en de ganse aarde
- b35 De vreugde om de wet Gods
- b36 In het licht van het geheel der Schrift
- b37 De boom der kennis van goed en kwaad
- b38 Materiaal Psalmen
- b39 Literatuur Psalmen
- b40 Materiaal Psalmen
- b41 Materiaal 'Openbaringsinhoud' van de Psalmen

Doos R.8 Ander materiaal (2)

- b42 Algemene inleiding op de Psalmen
- b43 Psalm 107
- b44 Psalm 109
- b45 Psalm 109
- b46 Psalm 110
- b47 Woordenlijst en diversen
- b48 Zielszorg in het Oude Testament I
- b49 idem II
- b50 idem III
- b51 De grote Toekomst I

b52 idem II
b53 idem III
b54 idem IV
b55 Gressmann
b56 Kritiek op C. van Gelderen en (A. of M.) Noordtjij
b57 manuscript van een (niet?) verschenen artikel over `De "Psalmen van Salomo"'

**Doos R.9 J. Ridderbos als preadviseur van de Generale Synode,
en adviseur van de Kampense kerkenraad**

'Leergeschillen', en `kwestie dr. K. Schilder'

a losse stukken

Deputaatschap

Rapport van deputaten naar artikel 212 der Acta van de Generale Synode te Amsterdam 1936, aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, samengeroepen te Sneek, 29 augustus 1939, 2 delen, gedrukt, z.p en z.j. (= meerderheidsrapport)

K. Schilder en D.H.Th. Vollenhoven: *Van "oorzaken en redenen"*, 8 delen, gestencild, Kampen/Amsterdam 1939 (= minderheidsrapport)

Commissie I

J. Ridderbos (rapporteur): Rapport aangaande de "leergeschillen", 2 delen, gestencild, z.p. en z.j. (= meerderheidsrapport)

V. Hepp: *Minderheidsrapport*, gestencild, z.p. en z.j.

W.A. van Es: *Memorie*, gestencild, z.p. en z.j.

Behandeling door de synode

Voorstel K. Schilder over het Genadeverbond, "op de vergadering gedictieerd", handgeschreven, een pagina

Nota K. Schilder (= toelichting voorstel), gestencild, z.p. en z.j.

(J. Ridderbos:) "Bestrijding nota-Schilder", tien vellen, getypt, ongedateerd

b map "Schilder"

K. Schilder aan de Vergadering der afgevaardigden enz., 27 augustus 1942, gestencild, drie pagina's

Copie brief van K. Schilder aan ?, 24 oktober 1942, handgeschreven, twee pagina's

K. Schilder aan kerkenraad Kampen, oktober 1942, gestencild, veertien pagina's (met begeleidende brief van A. Schilder, Den Haag, 31 oktober 1942)

K. Schilder aan kerkenraad Kampen, Kampen, januari/februari 1943, gestencild, 29 pagina's (met begeleidende brief van A. Schilder, Den Haag, ongedateerd)

c map "Schilder – Kampen"

Rapport Commissie bezwaarschrift prof. dr. K. Schilder, bestemd voor kerkenraad Kampen, gestencild, dertien pagina's, (Kampen) z.j., dertien pagina's

(J. Ridderbos) "aan ds. C.B. Bavinck, Concept-rapport", getypt, elf pagina's, ongedateerd; + "Concept-conclusies", getypt, een pagina, ongedateerd

(J. Ridderbos:) "Enkele opmerkingen over rapport D", getypt, zes pagina's, ongedateerd

ds. C.B. Bavinck e.a aan de classis Zwolle, 22 april 1943, gestencild, acht pagina's

d map "Prof. Schilder"

A.D.R. Polman aan J. Ridderbos, Bolsward, 15 februari 1942, brief, handgeschreven, een bladzijde; + (J. Ridderbos?:) "concept-antwoord aan Schilder", gestencild, twee bladzijden

K. Schilder aan W.G. Harrenstein e.a., 6 maart 1943, gestencild, zes pagina's

J. Ridderbos aan Deputaten inzake Prof. Schilder, 16 maart 1943, gestencild, een pagina; +
"A. Concept-schrijven aan Prof. Schilder aanstonds te zenden door deputaten", Utrecht maart 1943, handgeschreven, drie bladzijden, met een bladzijde commentaar A.D.R. Polman
"B" = concept voor brief te zenden door moderamen Generale Synode, Utrecht ... 1943, handgeschreven, zes bladzijden, met een bladzijde commentaar A.D.R. Polman

W.L. Milo e.a. aan K. Schilder, concept-schrijven, Zwolle, 25 maart 1943, gestencild, een bladzij

K. Schilder aan W.G. Harrenstein e.a., Kampen, 2 april 1943, gestencild, drie bladzijden

A.D.R. Polman aan mededeputaten, Bolsward, 19 april 1943, getypt, een bladzij

"B. Conceptantwoord van de Synode aan Schilder", Utrecht ... 1943, gestencild, twee bladzijden, met handgeschreven kanttekeningen door J. Ridderbos

(J. Ridderbos:) "2^e "samenkomst met bezwaarden?" (citaten van Berkouwer, Greijdanus, B. Roorda), handgeschreven, vijf bladzijden

(J. Ridderbos:) "3^e samenkomst met bezwaarden?" (citaten Greijdanus, dr.Los, dr. Schippers, dr. Bos, br. Roorda, dr. van 't Veer), handgeschreven, zes bladzijden

(J. Ridderbos:) "Critiek op het antwoord van Greijdanus", handgeschreven, zes bladzijden

Brief van bezwaarde ouderlingen aan de Generale Synode, Utrecht, 8 november 1943, gedrukt, twee bladzijden

DEEL 3 FOTOARCHIEF

A. Groepsfoto's, groot formaat

1. kandidaatsexamen van Homo = J. Ridderbos³⁴, 22 november 1901

lijst van geportretteerden (opgesteld door mw. W.M. Ridderbos-de Rooij)³⁵
onderste rij: H. Milo (1902)³⁶, J.A. de Wilde (1898), H.C. Rutgers (1899), A.C. Heij (1898), C. Warner (1898)
bovenste rij: J.W. Goedbloed (1901), G.Ch. Aalders (1897), J. Ridderbos (1898), W.L. Milo (1898), J.B. Netelenbos (1899), J.C. Aalders (1901)

gegevens over mr. J.A. de Wilde [in studententijd bekend als 'den Ton'; een van de meest intieme vrienden van J. Ridderbos³⁷], 5 bladzijden, geprint (gegevens ontleend aan www.parlement.com); in map B.4.

2. doctoraal examen J. Ridderbos, 7 november 1903

lijst van geportretteerden (opgesteld door mw. W.M. Ridderbos-de Rooij)
onderste rij: J.C. Aalders, V. Hepp (? , 1899), J.W. Goedbloed
middelste rij: H. Bijleveld (?; 1902), H. Kaajan (1902), ..., J.B.R.J.F. Pilon (1899, werd rechter in Ned. Indië) en Jan Reijnders (?)
bovenste rij: ds. Jouke Lammertsma (1902), ds. F.W.H. Bramer (1902), P(iet).J. van Bortel (1900), J. Ridderbos, J.A. de Wilde.

3 kandidaatsexamen van den Ton = J.A. de Wilde

lijst van geportretteerden (opgesteld door mw. W.M. Ridderbos-de Rooij)
ds. H.L. Both (1902), J. Ridderbos, ... ('buitenbeentje uit Zwolle, vader was jurist'), J.A. de Wilde, J.W. Goedbloed, C. Warner, J.W. van den Bosch (1901). Met bord J.B. Netelenbos

4 diesviering Studentencorps aan de Vrije Universiteit s.v. N.D.D.D., .. oktober 1901

een genummerde lijst van aanwezigen, getekend op overtrekpapier
lijst van geportretteerden (opgesteld door ds. V.K. Kuyvenhoven)

V.K. Kuyvenhoven aan W.M. Ridderbos-de Rooij, Hilversum 13 juli 1961, handgeschreven brief [anders dan mr. J. Verdam meent Kuyvenhoven dat een van de geportretteerden niet L.K. Okma maar de Zuidafrikaanse jurist M.J. Praetorius (1900) is; zijn argument dat L.K. Okma pas 'n jaar later aankwam, is juist].

Gedeelte van een artikel, naar aanleiding van de dissertatie van D. Th. Kuiper, in ?, met een afdruk van deze foto plus lijst van namen

De senaat van het studentencorps voor het jaar 1901-1902 werd gevormd door
J. Ridderbos, rector corporis
C. Warner, ab-actis
J.A. de Wilde, assessor I
A.C. Heij, fiscus
J.B. Netelenbos, assessor II

³⁴ Op verzoek van mw. Ridderbos schreef J.A. de Wilde een toelichting op deze naam.

³⁵ Haar informant was ds. V.K. Kuyvenhoven, die in 1901 aankwam.

³⁶ Tussen haakjes staat het jaar van aankomen; gegevens ontleend aan *Opgaven betreffende de Vrije Universiteit, 1880 – 20 oktober – 1930*, Amsterdam (De Standaard) 1930, p. 64vv. Het zou interessant zijn om de (latere) relaties tussen de studenten uit deze tijd in kaart te brengen. J. Ridderbos kwam met 18 andere studenten aan. De studentensamenleving was dus zeer overzichtelijk.

³⁷ Er is een foto van een bezoek dat Ridderbos en De Wilde aan de Staatsmijnen brachten; beide heren zijn aangekleed als mijnwerker.

5 diesviering (?) Studentencorps aan de Vrije Universiteit s.v. N.D.D.D., ...

Op deze foto staat op de voorste rij de bovengenoemde senaat afgebeeld, met het bestuur van F.Q.I uit Kampen.

Het is mogelijk dat een van beide foto's genomen werd bij het optreden van de senaat-Ridderbos, en de andere bij het aftreden. Het gaat niet om dezelfde gelegenheid, omdat de vertegenwoordigers van F.Q.I. op beide foto's niet gelijk zijn.

6 27 studenten die samen met H. Bavinck en P. Biesterveld overgegaan zijn van Kampen naar Amsterdam (overgebracht naar het HDC in Amsterdam)³⁸

Afgezien van het feit dat J. Ridderbos deze foto gekocht/gekregen en bewaard heeft, was er geen reden om deze in zijn archief te bewaren.

7 twee foto's uit Bedum

7a Het 75 jarig jubileum van de Gereformeerde School (1858-1933)

Op deze foto komen de oud-leerlingen J. Ridderbos en G. Ridderbos-Velthuis voor. Kopie van deze foto met de namen van de geportretteerden.

7b (Jubileum?)samenkomst in de gereformeerde kerk te Bedum
Kort commentaar H.N. Ridderbos

B. Foto's, middelgroot formaat

1. J. Ridderbos, foto gebruikt in *De Spiegel*, bij aankondiging benoeming tot hoogleraar
2. J. Ridderbos in studeerkamer, jaren vijftig
3. G. Ridderbos-Velthuis, jaren veertig

C. Foto's, briefkaartformaat en kleiner

³⁸ In 1902 werd aan de Vrije Universiteit een ongekend groot aantal studenten, namelijk 47, ingeschreven.

Register op persoonsnamen

De personen zijn in de digitale versie met behulp van de zoekfunctie te vinden.

Aalders, G.Ch., hoogleraar Vrije Universiteit
Aalders, J.C., predikant
Althusius, J, gemeentelid Oosterend
Anna, ?= Anna Kuijpers of Anna de Wilde
Bavinck, C.B., predikant Kampen
Bavinck, H., hoogleraar Vrije Universiteit; promotor
Berkouwer, G.C., hoogleraar Vrije Universiteit/voorzitter Generale Synode
Biesterveld, P., hoogleraar Kampen/Vrije Universiteit
Bijleveld, H., jurist
Bortel, P.J. van, jurist
Bosch, J.W. van den, predikant
Both, H.L., predikant
Bramer, F.W.H., predikant
Bremmer, R.H., vrijgemaakt predikant/voorman vrijgemaakten
Broek Roelofs, J.H., predikant
Dijk, K., hoogleraar Kampen
Donner, J., jurist
Douma, J., predikant
Edwards, Jonathan, theoloog
Enserink, H., predikant
Es, W.A. van, predikant
Feitsma Czn, J., gemeentelid Oosterend
Fleurke, D., predikant
Gelderen, C. van, hoogleraar Vrije Universiteit
Goedbloed, J.W., jurist
Greijdanus, S., hoogleraar Kampen
Groenenberg, hervormd predikant/scribent
Harrenstein, W.G., predikant
Heemskerk, Th., jurist
Heij, A.C., predikant
Hepp, V., hoogleraar Vrije Universiteit
Hoekstra, Tj., hoogleraar Kampen
Honig, A.G., hoogleraar Kampen
Kaajan, H., predikant
Klaarhamer, J.P., collega uit Wommels
Koelewijn, J., predikant
Kuijpers, A.M., echtgenote van J.A. de Wilde
Kuiper, D.Th., hoogleraar VU
Kuyper, A., stichter/hoogleraar Vrije Universiteit
Kuyper, H.H., hoogleraar Vrije Universiteit
Kuyvenhoven, V.K., predikant
Lammerstma, H., predikant
Lion Cachet, hoogleraar Potchefstroom
Los, O., predikant
Merkelijn, A., predikant
Milo, H., jurist
Milo, W.L., predikant
Netelenbos, J.B., predikant
Nietzsche, F., filosoof
Noordzij, A., hoogleraar Utrecht
Noordzij, M, hoogleraar Kampen
Okma, L.K., jurist
Oosterhof, O.N., predikant
Pilon, J.B.R.F.J., jurist
Pilon, K., onderwijzer te Bedum
Polak, I.S., tandarts te Kampen

Polman, A.D.R., predikant
Praetorius, M.J., jurist
Ridderbos, H(erman) N., zoon
Ridderbos, J.B., zoon
Ridderbos, M.I.J., kleindochter
Ridderbos, Nic. H., zoon
Ridderbos, Nico(laas) H., zoon
Ridderbos, S(imon), broer
Ridderbos, S.J., zoon
Ridderbos-de Rooij, W.M., schoondochter
Ridderbos-Velthuis, G., echtgenote
Roorda, B., bezwaard gemeentelid
Rutgers, F.L., hoogleraar Vrije Universiteit
Rutgers, H.C, studievriend
Schilder, K., hoogleraar Kampen
Schippers, R., predikant
Thijs, J., predikant
Treep, F.P., archivaris
Veer, M.B. van 't Veer, predikant
Velthuis, Gezina (later Ridderbos-Velthuis, G.), echtgenote
Verdam, J., jurist
Visser, Sijke, huishoudelijke hulp
Vollenhoven, D.H.Th., hoogleraar Vrije Universiteit
Warner, C., predikant
Wilde, J.A. de, jurist

Register op plaatsnamen, en op zaken

De namen van plaatsen en zaken zijn in de digitale versie met behulp van de zoekfunctie te vinden.

Afscheiding, kerkscheuring
Afscheid
Afscheidscollege
Ambtsjubilea
Amsterdam
Antirevolutionaire Partij (ARP)
Arnhem
Artikelen
Bedum
Bezwaard/bezwaarden
Brief/brieven
Briefkaart
Bussum
Calvinistische Studenten Beweging (C.S.B.)
Candidaatsexamen
Canoniek, Algemene
Classis Zwolle
Collegestof
Correspondentie
Correspondentie in oorlogstijd
Correspondentie met de Ho(o)ge Overheid
Cultus/cultushandelingen
Deputaat
Doctoraal examen
Doleantie
Forum, dispuut Studentencorps Vrije Universiteit
F.O.R.U.M.
Foto
Fotoverzameling
Geboorte
Genadeverbond
Generale Synode Assen (1926)
Generale Synode Sneek (1939-1943)
Gereformeerd Schoolverband
Gereformeerd Studentencongres
Groepsfoto
Historia revelationis
Hoogleraar
Hospitium, huisvesting studenten Vrije Universiteit
Huwelijk
Huwelijksfeesten
Inhoudsopgave
Inventaris
Jodenzending
Jubilea
Jubileum
Kaartschrijven
Kampen
Kerkenraad Kampen
Kinderjaren
Koninklijke onderscheiding
Krantenartikel
Leergeschillen
Lezing/lezingen
Lunteren

Meppel
Middelbare school
Moderamen Generale Synode
Oorlogsjaren
Oosterend
Opening lessen aan de Theologische School
Oranjewoud
Overlijden
Patrimonium
Preadviseur van de Generale Synode
Predikant(schap)
Profeet
Professoraat
Promotie
Psalmen
Publicaties
Rapporteur
Rector studentencorps Vrije Universiteit
Rector/rectoraat Kampen
Rectorale oratie
Regeringssubsidie
Register
Relaties
Sluiting lessen aan de Theologische School
Sneek
Stedelijk Gymnasium, Groningen
Studentenleven
Studietijd
Synode/Generale Synode
Taken en functies
Tekstkritiek
Theologische School
Theologische Hogeschool
Toespraak/toespraken
Tweede Wereldoorlog
Varia
Verbond
Verjaardag
Verloving
Vrije Universiteit
Vrijmaking, kerkscheuring
Ijsselmuiden
Zending
Zending onder de Joden
Zendingsstudieweek
Zuid-Afrika

Ter uitleiding

Simon en Jan Ridderbos waren 'homines novi', de eersten uit een klein-burgerlijke familie die de kans kregen én namen om door middel van een (academische) studie hoger op de maatschappelijke ladder terecht te komen. We mogen hun ouders, Harm en Geeske Ridderbos-Kruij, eren dat zij voor hun beide zonen de (financiële) ruimte geschapen hebben, om hun idealen te verwezenlijken. De lof komt met name toe aan de moeder van Simon en Jan.

Afgaande op de foto's uit zijn studententijd is Jan Ridderbos snel erin geslaagd om zich een plek te veroveren in een milieu dat hem van huis uit vreemd was. Blijkbaar had hij (misschien dankzij zijn nabije Duitse voorouders) iets als een 'Herrschnersnatur': hij werd rector corporis, en leek dat ook vanzelfsprekend te vinden. Wellicht was hij, ondanks (of dankzij?) zijn helder verstand, uiteindelijk meer een Herrscher dan een Wissenschaftler. Opnieuw met een zekere vanzelfsprekendheid werd hij later preadviseur van de Generale Synode. Daar lag zijn kracht: het lukte hem telkens weer om de synode naar zijn hand te zetten. Wie als historisch onderzoeker de betekenis van zijn leven en werken in kaart wil brengen, zal daar moeten inzetten.

Vanaf zijn inaugurele oratie noemde Jan Ridderbos zich te Kampen een 'Kind der Scheiding'; daarmee plaatste hij zich in de lijn van de Afscheiding van 1834. Eerlijk gezegd kwam die (ere)titel meer aan zijn vrouw dan aan hem toe. Zij was een stille in den lande, die rond zich een conventikel had gevormd waar ze samen met haar vriendinnen de mystieke taal van de bevindelijkheid sprak. Jan Ridderbos was in hart en nieren een B-man, een typische vertegenwoordiger van de Doleantie. Abraham Kuyper was zijn grote voorbeeld. Net als hij wilde hij zijn stempel zetten op kerk, staat en maatschappij.

Hij ging graag met politici om. Toen de AR-voorman H. Colijn voor een spreekbeurt naar Kampen kwam, was het vanzelfsprekend dat hij bij de familie Ridderbos logeerde.³⁹ De vriendschap tussen Jan Ridderbos en Jan Donner duurde een leven lang. De aansprektitel die zij in hun onderlinge verkeer gebruikten: 'Waarde neef', duidde veel meer aan dan een (verre) genealogische verwantschap. Zij waren uit hetzelfde hout gesneden. Blijkbaar vond Jan Ridderbos het niet op zijn weg liggen, om in de politiek te gaan. Dankzij zijn kerkelijke positie kon hij voldoende invloed uitoefenen. Het is interessant om na te gaan, wat zijn 'netwerk' was: vanaf zijn studententijd zat hij als een spin in zijn web.

Jan Ridderbos breidde als hoogleraar zijn invloedssfeer uit, door de preken en toespraken die hij tot in de wijde omtrek hield. Hij was echter niet alleen een man van het gesproken woord. Alleen al op grond van zijn eigen achtergrond achtte hij het zijn taak om 'zijn' volksdeel op te voeden. Mede op zijn initiatief en met zijn volle medewerking kwamen publicaties als het *Bijbels Handboek*, de *Christelijke Encyclopedie* en de reeks met begrijpelijke bijbelcommentaren *De Korte Verklaring* tot stand. Het werden standaardwerken die in de huizen van gereformeerden en in bibliotheken van jongelings-, meisjes-, mannen- en vrouwenverenigingen te vinden waren. Hoe verschillend hun confessionele plaats ook was, in die zin was er een verwantschap tussen J. Ridderbos en W. Banning. Zij waren volksopvoeders.

Het is duidelijk dat in onze, Nederlandse ogen het wetenschappelijke werk van dr. J. Ridderbos gedateerd is. (In bepaalde kringen in Zuid-Afrika⁴⁰ en Noord-Amerika is hij nog steeds een autoriteit. Wij weten niet of dat voor hem en zijn werk pleit. En als steeds zegt die gedachte meer over ons dan over hen). Wetenschappelijk onderzoek naar het werk en de betekenis van prof. dr. Jan Ridderbos (1879-1960) zou zich in de eerste plaats moeten richten op zijn werk als geestelijk leidsman en als volksopvoeder. Het zou mooi zijn als dit archief een kleine bijdrage aan dat onderzoek levert.

Assen, nazomer 2008
Dr. Jan Ridderbos Nic-zn
jan.ridderbos@zonnet.nl

³⁹ Een aardige familieanekdote: op het moment dat Colijn bij het woonhuis van de familie Ridderbos arriveerde, werd de jongste zoon, Jan, naar buiten gedragen waar een ambulance op hem stond te wachten. Hij moest aan zijn blindedarm geopereerd worden. De latere medisch specialist zei – met zijn milde spot – dat de blik van Colijn ongetwijfeld aan zijn genezing had meegewerkt. Wat hij echt meende, was iets anders: de 'n leven lang door hem geadoreerde oudste broer, Herman, droeg hem in zijn armen de trap af; de intimiteit van dat moment is hem altijd bijgebleven.

⁴⁰ In 1910 vroeg zijn promotor dr. H. Bavinck aan zijn leerling J. Ridderbos, of hij interesse had om hoogleraar in Zuid-Afrika te worden (zie map D.2c). Het is dus mogelijk geweest dat J. Ridderbos 'een van hen' geworden zou zijn.